

1.17. DERECHO Y POLÍTICAS AMBIENTALES EN EL PAÍS VASCO (pp. 2-9)

—

1.17. DRET I POLÍTQUES AMBIENTALS AL PAÍS BASC (pp. 10-17)

IÑIGO LAZCANO BROTONS

Profesor Colaborador / Professor col·laborador

Universidad del País Vasco / Euskal Herriko Unibersitatea

Sumario: 1. La inclusión de la Red Natura 2000 en la tipología de espacios naturales protegidos. 2. La prohibición legal de explotaciones mineras en los espacios naturales protegidos. 3. El inicio del procedimiento para proteger los Montes de Vitoria. 4. El calendario legislativo ambiental 2009-2012. 5. El catálogo de planes y actuaciones ambientales del Gobierno Vasco 2010-2012. 6. La condicionalidad ambiental de las ayudas agrarias. 7. Reformas organizativas. 8. Otras actuaciones ambientales generales.

1. La inclusión de la Red Natura 2000 en la tipología de espacios naturales protegidos

Mediante la Ley 1/2010, de 11 de marzo, de modificación de la Ley 16/1994 de Conservación de la Naturaleza del País Vasco (*Boletín Oficial del País Vasco*, en adelante *BOPV*, nº 60, de 30 de marzo de 2010), se añaden a las categorías de espacios naturales protegidos que recogía la legislación vasca (parques naturales, biotopos protegidos y árboles singulares) las zonas o lugares incluidos en la Red Natura 2000 (lugares de importancia comunitaria —LIC—, zonas especiales de conservación —ZEC— y zonas de especial protección para las aves —ZEPA—) sin perjuicio de que puedan coincidir espacialmente, de forma total o parcial, con las anteriores (nuevo apartado d del art. 16). A continuación, se adiciona un nuevo y esquemático precepto (art. 16 bis) a la señalada Ley 16/1994 de Conservación de la Naturaleza, definiendo de manera muy sucinta tales espacios (“Son zonas o lugares incluidos en la Red Europea Natura 2000 los designados conforme a la directivas 92/43/CEE o de Hábitats y 79/409/CEE o de Aves y a su trasposición a la legislación española por medio de la Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad”).

La elaboración de la propuesta de zonas LIC por el Gobierno Vasco se efectuó mediante tres acuerdos (de 1997, 2000 y 2003) adoptados directamente en base a lo establecido en la normativa comunitaria y estatal sobre la materia. Nunca se había dictado hasta ahora una normativa autonómica propia que recogiera el carácter de espacios protegidos de este tipo de zonas y su alcance. Como sucedió en algunas otras CCAA, estos espacios se propusieron en su momento sin fase alguna de información o participación pública (ni general, ni de los afectados, ni de los municipios implicados), salvo la intervención informante de las Diputaciones Forales, y sin que los citados acuerdos fueran objeto de publicación en el BOPV.

Aunque sí han existido diversos intentos legislativos y reglamentarios para abordar esta cuestión (a nivel de borrador o de anteproyecto), lo cierto es que la Ley 1/2010 ha

solucionado esta carencia de una manera muy simple, si bien quizás con consecuencias que no se han debatido suficientemente. Es un dato relevante que en la exposición de motivos de la Ley 1/2010 no se alude para nada a esta cuestión (de hecho, ni se cita que la inclusión de las zonas de la Red Natura 2000 en las categorías de espacios naturales protegidos sea uno de los objetos de la norma legal aprobada). Al haberse optado por esta alternativa legislativa la consecuencia es clara: todas las referencias que en la Ley 16/1994 se hagan a los espacios naturales protegidos han de entenderse también aplicables desde la fecha de entrada en vigor de la Ley 1/2010 (el 31 de marzo de 2010) a las zonas de la Red Natura 2000.

Lo anterior significa, en la práctica, que los espacios de la Red Natura situados en el País Vasco: a) forman parte de la Red de Espacios Naturales Protegidos de la Comunidad Autónoma (art. 11 Ley 16/1994), debiendo ser incluidos en el Registro de dicha Red (art. 12 Ley 16/1994); b) han de declararse por Decreto del Gobierno Vasco, previo informe del Consejo Asesor de Conservación de la Naturaleza del País Vasco (art. 17 Ley 16/1994); c) su declaración lleva aparejada la de utilidad pública, a efectos expropiatorios, de los bienes y derechos afectados; d) también implica la facultad de la administración gestora para el ejercicio de los derechos de tanteo y retracto, en las transmisiones onerosas “*inter vivos*” de terrenos situados en el interior del mismo (art. 20 Ley 16/1994), algo que, por ejemplo, la legislación estatal básica no reconoce con carácter general a los terrenos de los espacios de la Red Natura 2000; e) se aplican a estas zonas las previsiones legales sobre deslinde y servidumbre forzosa de instalación de señales (arts. 23 y 24 Ley 16/1994); f) la gestión de los espacios de la Red Natura 2000 ha de corresponder a los órganos forales competentes de los Territorios Históricos (art. 25 Ley 16/1994), incluyendo en la misma la elaboración anual del presupuesto y programa de gestión, la administración de los fondos procedentes de los servicios propios y los recursos que puedan recibir del exterior, velar por el cumplimiento de las normas del espacio (emitiendo los informes y las autorizaciones pertinente), el ejercicio de la potestad sancionadora y de aquellas otras previstas en la legislación vigente (art. 26 Ley 16/1994) y el posible nombramiento de un Director Conservador al frente de tales espacios (art. 34 Ley 16/1994); g) la aplicación a las conductas que se realicen en espacios Red Natura 2000 del catálogo de infracciones y sanciones previsto para usos y actividades a realizar en espacios naturales protegidos (arts. 75 a 85 Ley 16/1994); h) la prohibición de utilizar, salvo autorización administrativa, su denominación y en su caso

su anagrama por cualquier tipo de personas públicas o privadas, sin perjuicio de los derechos adquiridos de los correspondientes registros públicos (disposición adicional Ley 16/1994).

2. La prohibición legal de explotaciones mineras en los espacios naturales protegidos

La citada Ley 1/2010 tiene un segundo objetivo mucho más explícito (en el texto de la propia ley y en su exposición de motivos). Se añade un nuevo apartado 4 al art. 17 de la Ley 16/1994 de Conservación de la Naturaleza, estableciendo que “dentro de los límites y zonas de afección de los espacios naturales protegidos no podrá llevarse a cabo explotación minera alguna, ni a cielo abierto ni de forma subterránea”.

La exposición de motivos de la Ley 1/2010 constata que en el estudio encargado por el Gobierno Vasco previo a la redacción de un plan territorial sectorial de canteras, se recogieron 131 posibles ubicaciones, de las cuales bastantes coincidían con espacios protegidos en los que se producirían afecciones directas (11 en parques naturales, 9 en biotopos protegidos y 9 en la Reserva de la Biosfera de Urdaibai). El problema se plantea con mayor intensidad en el Parque Natural de Urkiola, en el que una de las canteras se encuentra activa dentro de los límites del propio Parque, pese a que lleva funcionando desde 1995 y todas las autorizaciones han sido declaradas judicialmente nulas por el Tribunal Superior de Justicia del País Vasco. De hecho, ya se ha dictado la orden de la Consejera de Medio Ambiente, Política Territorial, Agricultura y Pesca por la que se inicia el procedimiento de primera modificación del Plan de Ordenación de Recursos Naturales de dicho Parque Natural (Orden de 25 de febrero de 2010, *BOPV* nº 66, de 12 de abril de 2010).

Por supuesto que, también a esos efectos, dentro de ese concepto de espacios naturales protegidos habrán de incluirse no solo los originarios de la Ley 16/1994 (parques naturales y biotopos protegidos) sino también los así catalogados por la propia Ley 1/2010 (las zonas o lugares incluidos en la Red Natura 2000).

Respecto de las explotaciones mineras existentes a fecha de la aprobación de la reforma legal y dentro de los límites y zonas de afección de los espacios naturales protegidos “no podrán ampliar su explotación dentro de dichos espacios ni a través de nuevos proyectos ni por modificación de los que se hallen en ejecución” en el momento de

entrada en vigor de la reforma legal (como hemos dicho, el 31 de marzo de 2010). “Terminada la actividad de explotación dentro de los límites y zonas de afección de los espacios naturales protegidos conforme a los permisos y proyectos actualmente en vigor, las personas físicas o jurídicas titulares deberán ejecutar los proyectos de restauración en vigor y dismantelar todas las instalaciones existentes, tanto las relacionadas directamente con la explotación como las llamadas de beneficio” (disposición transitoria de la Ley 1/2010).

3. El inicio del procedimiento para proteger los Montes de Vitoria

Se ha iniciado el procedimiento de elaboración y aprobación del Plan de Ordenación de los Recursos Naturales de los Montes de Vitoria (Orden de 12 de febrero de 2010, de la Consejera de Medio Ambiente, Planificación Territorial, Agricultura y Pesca, *BOPV* nº 52, de 17 de marzo de 2010). En la fundamentación de la Orden se señala el elenco de valores naturales y culturales de la zona, eslabón estratégico que asegura la conectividad de las sierras navarras de Urbasa y Andía y el occidente alavés (Cuartango y Valedgovía). Alberga la zona un elevado número de especies animales, algunas de cierta rareza y fragilidad, con presencia de 51 especies incluidas en el Catálogo Vasco de Especies Amenazadas. En cuanto a la flora, se presentan hasta 15 comunidades vegetales designadas como hábitats de interés comunitario de la Directiva de hábitats, tres de los cuales tienen carácter prioritario. También son notables sus valores paisajísticos, hidrológicos y su patrimonio histórico-artístico.

¿Por qué se exponen todos estos datos? Pues porque en la zona delimitada cartográficamente en la citada orden, se está construyendo por la Sociedad Estatal de Infraestructuras y Equipamientos Penitenciarios (SIEP) la cárcel de Zaballa en el municipio de Iruña de Oca. El centro proyectado afecta también al LIC del río Zadorra, como la propia memoria de la SIEP reconoce, y, pese a ello, ha sido excluido de evaluación de impacto ambiental por acuerdo del Consejo de Ministros, en decisión -en principio- incompatible con las exigencias de la Directiva de Hábitats. Este acuerdo del Gobierno estatal se halla impugnado ante el Tribunal Supremo por la Diputación Foral de Álava, aunque dicho órgano judicial ha denegado cautelarmente en 2009 la suspensión de la ejecución de las obras.

Habría que considerar la incidencia y el alcance de la citada orden de inicio de la tramitación del Plan de Ordenación de los Recursos Naturales de los Montes de Vitoria en relación al proyecto penitenciario en ejecución, ya que la misma, en aplicación de la legislación estatal y autonómica en la materia, prohíbe la realización de actos que supongan una transformación sensible de la realidad física y biológica que pueda llegar a hacer imposible o dificultar de forma importante la consecución de los objetivos de dicho Plan.

4. El calendario legislativo ambiental 2009-2013

Por acuerdo del Gobierno Vasco de 17 de noviembre de 2009 se fijó el Calendario Legislativo de la IX Legislatura (2009-2013). En lo referente al ámbito competencial propio del Departamento de Medio Ambiente, Planificación Territorial, Agricultura y Pesca, está prevista para este primer semestre de 2010 la presentación de dos proyectos de ley: de caza y de modificación de la Ley de Política Agraria y Alimentaria.

Para el cuarto trimestre de 2010 se prevé la presentación de otros dos proyectos de ley (de ordenación del paisaje y de modificación de la Ley General de Protección del Medio Ambiente), quedando pospuestos para el primer trimestre de 2010 la presentación de otros dos sobre mitigación y adaptación al cambio climático y de modificación de la Ley de Protección de los Animales.

Otros proyectos de ley previstos, aunque en el ámbito funcional de otros Departamentos, también podrían tener una notable incidencia ambiental, en función del alcance que se dé a su concreto contenido. Son los casos de los proyectos de ley de puertos (tercer trimestre de 2011), de transportes por cable (segundo trimestre de 2011), de movilidad sostenible (tercer trimestre de 2011) y, sobre todo, de modificación de diversas leyes para su adaptación a la Directiva 2006/123/CE, de 12 de diciembre, relativa a los servicios del mercado interior (primer trimestre de 2010).

5. El catálogo de planes y actuaciones ambientales del Gobierno Vasco 2010-2012

El Gobierno Vasco, por acuerdo de 13 de abril de 2010, ha aprobado un “Calendario de Planes y Actuaciones significativas del Gobierno de la IX Legislatura 2009-2013”. En este documento (aún no disponible en la página web del ejecutivo autonómico) se incorporan 23 planes (que implican a varios Departamentos y/o Administraciones) y 51 actuaciones significativas (proyectos, programas, reflexiones estratégicas, normas

reglamentarias, etc.). Aunque en algunos de estos instrumentos se establezcan previsiones de variado alcance temporal (alguno hasta el año 2020), lo que se viene a fijar en el calendario es la fecha de entrega de los mismos.

En relación a los que tienen que ver con el ámbito de actuación medioambiental, se señalan los siguientes:

a) Planes: Programa Marco Ambiental y Plan vasco de lucha contra el cambio climático (ambos para el cuarto trimestre de 2010); Plan de Movilidad Sostenible (tercer trimestre de 2011).

b) Actuaciones: Eco-Euskadi 2020; Información Hidrológica (2010-2014).

6. La condicionalidad ambiental de las ayudas agrarias

La definición de las buenas condiciones agrarias y medioambientales que deben cumplir las personas receptoras de pagos directos en el marco de la política agrícola común, de determinadas ayudas de desarrollo rural y de ayudas en virtud de los programas de apoyo a la reestructuración y reconversión y a la prima por arranque de viñedo, ha sido objeto de regulación por Decreto 79/2010, de 2 de marzo, sobre aplicación de la condicionalidad en la Comunidad Autónoma del País Vasco (*BOPV* nº 62, de 6 de abril de 2010). Esta normativa viene a sustituir a un reglamento anterior de 2005, sobre todo, para adaptar la regulación a la nueva reglamentación comunitaria y estatal. Se aplica a las explotaciones agrícolas que reciban un variado tipo de pagos que la propia norma explicita (indemnizaciones por las dificultades naturales en zonas de montaña, ayudas Natura 2000, ayudas agroambientales, ayudas a la primera forestación de tierras agrícolas, ayudas a favor del medio forestal, ayudas relativas al bienestar de los animales, pagos de primas por arranque de viñedos, etc.).

Las personas beneficiarias de esas ayudas han de cumplir la buenas condiciones agrarias y medioambientales que se describen en el anexo I del Decreto. Se trata de normas exigibles para: a) evitar la erosión; b) conservar la materia orgánica del suelo; c) evitar la compactación y mantener la estructura de los suelos; d) garantizar un nivel mínimo de mantenimiento y prevenir el deterioro de los hábitats.

También deben respetarse los requisitos legales de gestión que se especifican en el anexo II. En este anexo se señalan las normas legales básicas en los ámbitos del medio

ambiente, de la salud pública la fitosanidad y zoosanidad, y del bienestar animal, recogiendo las obligaciones concretas en cada uno de esos ámbitos.

7. Reformas orgánico-administrativas en materia ambiental

La constitución del nuevo Gobierno Vasco en 2009 supuso una reorganización de la estructura departamental del mismo, con modificaciones en la denominación de varios Departamentos. En esta reorganización se configuró el Departamento de Medio Ambiente, Planificación Territorial, Agricultura y Pesca (DMAPTAP) como eje central para el desarrollo ejecutivo de la política ambiental del Gobierno Vasco. El DMAPTAP está formado, además de por las unidades que constituían el anterior Departamento de Medio Ambiente y Ordenación del Territorio, por las que hereda del extinto Departamento de Agricultura, Pesca y Alimentación. Se sigue, de esta forma, la discutible tendencia marcada por el Gobierno del Estado, con la creación del Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino, a difuminar el perfil exclusivamente medioambiental de la estructura departamental, uniéndola a otras áreas con cierta afinidad (pero no necesariamente mayor que algunas que pertenecen a otros Departamentos). La estructura orgánica y funcional del DMAPTAP se establece por el Decreto 629/2009, de 22 de diciembre (*BOPV* nº 250, de 30 de diciembre de 2009). El Departamento se estructura en órganos unipersonales, órganos colegiados y sector público adscrito. Si nos referimos exclusivamente a aquéllos con competencias ambientalmente más definidas, destacan -dentro de los órganos unipersonales- la Viceconsejería de Medio Ambiente (dividida en tres Direcciones generales: de Planificación Ambiental, de Calidad Ambiental, y de Biodiversidad y Participación Ambiental) y la Viceconsejería de Planificación Territorial y Aguas (que integra la Dirección de Ordenación del Territorio). Son órganos colegiados adscritos al Departamento, entre otros, la Comisión Ambiental del País Vasco, el Consejo Asesor de Medio Ambiente, la Oficina Vasca del Cambio Climático, el Patronato y el Consejo de Cooperación de la Reserva de la Biosfera de Urdaibai, el Consejo Asesor de Conservación de la Naturaleza, la Comisión de Ordenación del Territorio y el Consejo Asesor de Política Territorial. También se adscriben al citado Departamento la Sociedad Pública de Gestión Ambiental-IHOBE, S.A. y el ente público de derecho privado Agencia Vasca del Agua.

No hay más novedades sustanciales en materia organizativa, salvo la aprobación y publicación del Reglamento de régimen interno del Consejo de Agricultura y Alimentación Ecológica de Euskadi (Orden de 17 de diciembre de 2009, de la Consejera de Medio Ambiente, Planificación Territorial, Agricultura y Pesca, *BOPV* nº 27, de 10 de febrero de 2010).

8. Otras actuaciones ambientales

Dejando al margen actuaciones administrativas concretas y singulares de intervención ambiental, no han sido demasiadas las disposiciones reglamentarias y resoluciones generales dictadas en este período. La Agencia Vasca del Agua ha aplazado la realización de actos de liquidación del canon del agua para usos agropecuarios hasta tanto se realice un estudio pormenorizado y específico del consumo de agua en la actividad agroganadera, a partir del cual plantear un consumo máximo exento de aplicación de dicho canon (Resolución de 21 de enero de 2010, *BOPV* nº 31, de 16 de febrero de 2010).

En el marco de la actividad de fomento ambiental se ha regulado la concesión de subvenciones a centros escolares no universitarios del País Vasco para el desarrollo del programa de Agenda 21 Escolar (Orden de 17 de marzo de 2010, de las Consejeras de Educación, Universidades e Investigación y de Medio Ambiente, Planificación Territorial, Agricultura y Pesca, *BOPV* nº 61, de 31 de marzo de 2010).

Sumari: 1. La inclusió de Xarxa Natura 2000 en la tipologia d'espais naturals protegits. 2. La prohibició legal d'explotacions mineres en els espais naturals protegits. 3. L'inici del procediment per protegir Los Montes de Vitoria. 4. El calendari legislatiu ambiental 2009-2012. 5. El catàleg de plans i actuacions ambientals del Govern basc 2010-2012. 6. La condicionalitat ambiental de les ajudes agràries. 7. Reformes organitzatives. 8. Altres actuacions ambientals generals.

1. La inclusió de Xarxa Natura 2000 en la tipologia d'espais naturals protegits

Mitjançant la Llei 1/2010, d'11 de març, de modificació de la Llei 16/1994, de conservació de la natura del País Basc (*Boletín Oficial del País Vasco*, en endavant *BOPV*, núm. 60, de 30 de març de 2010), s'afegeixen a les categories d'espais naturals protegits que recollia la legislació basca (parcs naturals, biòtops protegits i arbres singulars) les zones o els llocs inclosos en Xarxa Natura 2000 (llocs d'importància comunitària —LIC—, zones especials de conservació —ZEC— i zones d'especial protecció per als ocells —ZEPA—) sense perjudici que puguin coincidir espacialment, de forma total o parcial, amb les anteriors (nou apartat de l'art. 16). A continuació, a la Llei 16/1994, de conservació de la natura, s'hi addiciona un precepte nou i esquemàtic (art. 16 bis) que defineix de manera molt succinta aquests espais (“Són zones o llocs inclosos en Xarxa Europea Natura 2000 els que s’han designat d’acord amb la directives 92/43/CEE o d’hàbitats i 79/409/CEE o d’ocells i amb la seva transposició a la legislació espanyola per mitjà de la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i de la biodiversitat”).

L’elaboració de la proposta de zones LIC pel Govern basc s’ha efectuat mitjançant tres acords (de 1997, 2000 i 2003) que s’han adoptat directament basant-se en el que estableix la normativa comunitària i estatal sobre aquesta matèria. Mai no s’havia dictat fins ara cap normativa autonòmica pròpia que recollís el caràcter d'espais protegits d'aquest tipus de zones i el seu abast. Com ha succeït en altres comunitats autònomes, aquests espais s’han proposat sense cap fase d’informació o participació pública (ni general, ni dels afectats, ni dels municipis implicats), excepte la intervenció informadora de les diputacions forals, i sense que els acords esmentats es publicuessin en el *BOPV*.

Tot i que hi ha diferents intents legislatius i reglamentaris per abordar aquesta qüestió (com a esborrany o avantprojecte), el cert és que la Llei 1/2010 ha solucionat aquesta carència d’una manera molt simple, si bé potser amb conseqüències que no s’han debatut prou. És una dada rellevant el fet que en l’exposició de motius de la Llei 1/2010

no s'al·ludeix a aquesta qüestió (de fet, ni s'esmenta que la inclusió de les zones de Xarxa Natura 2000 en les categories d'espais naturals protegits sigui un dels objectes de la norma legal aprovada). Com que s'ha optat per aquesta alternativa legislativa, la conseqüència és clara: totes les referències que la Llei 16/1994 faci als espais naturals protegits han d'entendre's, també, com a aplicables des de la data d'entrada en vigor de la Llei 1/2010 (el 31 de març de 2010) a les zones de Xarxa Natura 2000.

El que s'ha dit anteriorment significa, a la pràctica, que els espais de Xarxa Natura situats al País Basc: a) Formen part de la Xarxa d'Espais Naturals Protegits de la comunitat autònoma (art. 11 Llei 16/1994), i s'han d'incloure en el registre d'aquesta xarxa (art. 12 Llei 16/1994); b) Han de declarar-se per decret del Govern Basc, amb un informe previ del Consell Assessor de Conservació de la Natura del País Basc (art. 17 Llei 16/1994); c) La seva declaració comporta la d'utilitat pública, als efectes expropiatoris, dels béns i drets afectats; d) També implica la facultat de l'administració gestora per exercir els drets de tempteig i retracte, en les transmissions oneroses inter vivos de terrenys situats al seu interior (art. 20 Llei 16/1994), quelcom que, per exemple, la legislació estatal bàsica no reconeix amb caràcter general als terrenys dels espais de Xarxa Natura 2000; e) A aquestes zones s'hi apliquen les previsions legals sobre delimitació i servitud forçosa d'instal·lació de senyals (art. 23 i 24 Llei 16/1994); f) La gestió dels espais de la Xarxa Natura 2000 correspon als òrgans forals competents dels territoris històrics (art. 25 Llei 16/1994), incloent-hi l'elaboració anual del pressupost i el programa de gestió, l'administració dels fons procedents dels serveis propis i els recursos que puguin rebre de l'exterior, vetllar pel compliment de les normes de l'espai (emetent els informes i les autoritzacions pertinents), l'exercici de la potestat sancionadora i de les que preveu la legislació vigent (art. 26 Llei 16/1994) i el possible nomenament d'un director conservador al capdavant d'aquests espais (art. 34 Llei 16/1994); g) L'aplicació del catàleg d'infraccions i de sancions previst per a usos i activitats que s'han de realitzar en espais naturals protegits a les conductes que tinguin lloc en espais Xarxa Natura 2000 (art. 75 a 85 Llei 16/1994); h) La prohibició d'utilitzar, exceptuant si es té autorització administrativa, la seva denominació i, si s'escau, el seu anagrama en qualsevol tipus de persones públiques o privades, sense perjudici dels drets adquirits dels corresponents registres públics (disposició addicional Llei 16/1994).

2. La prohibició legal d'exploracions mineres en els espais naturals protegits

La Llei 1/2010 té un segon objectiu molt més explícit (en el text de la mateixa llei i en l'exposició de motius). S'afegeix un nou apartat 4 a l'art. 17 de la Llei 16/1994, de conservació de la natura, que estableix que “dins els límits i les zones d'afecció dels espais naturals protegits no es pot dur a terme cap explotació minera, ni a cel obert ni de forma subterrània”.

L'exposició de motius de la Llei 1/2010 constata que en l'estudi que ha encarregat el Govern Basc previ a la redacció d'un pla territorial sectorial de pedreres s'han recollit 131 possibles ubicacions, de les quals n'hi ha bastants que coincideixen amb espais protegits en què es produirien afeccions directes (11 en parcs naturals, 9 en biòtops protegits i 9 a la reserva de la biosfera d'Urdaibai). El problema es planteja amb més intensitat al parc natural d'Urkiola, en el qual una de les pedreres es troba activa dins els límits del mateix parc, malgrat que funciona des de 1995, i el Tribunal Superior de Justícia del País Basc ha declarat judicialment nul·les totes les autoritzacions. De fet, la consellera de Medi Ambient, Política Territorial, Agricultura i Pesca ja ha dictat l'ordre per la qual s'inicia el procediment de primera modificació del Pla d'Ordenació de Recursos Naturals d'aquest parc natural (Ordre de 25 de febrer de 2010, *BOPV* núm. 66, de 12 d'abril de 2010).

Per descomptat que, també a aquests efectes, en aquest concepte d'espais naturals protegits han d'incloure's no sols els originaris de la Llei 16/1994 (parcs naturals i biòtops protegits) sinó també els que cataloga la Llei 1/2010 així (les zones o llocs inclosos en Xarxa Natura 2000).

Respecte de les explotacions mineres existents en data de l'aprovació de la reforma legal i en els límits i zones d'afecció dels espais naturals protegits “no podran ampliar la seva explotació en aquests espais ni a través de nous projectes ni per modificació dels que es trobin en execució” en el moment d'entrada en vigor de la reforma legal (com hem dit, el 31 de març de 2010). “Acabada l'activitat d'explotació en els límits i les zones d'afecció dels espais naturals protegits segons els permisos i projectes actualment en vigor, les persones físiques o jurídiques titulars han d'executar els projectes de restauració en vigor i desmantellar totes les instal·lacions existents, tant les relacionades directament amb l'explotació com les anomenades *de benefici*” (disposició transitòria de la Llei 1/2010).

3. L'inici del procediment per protegir Los Montes de Vitoria

S'ha iniciat el procediment d'elaboració i aprovació del Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals de Los Montes de Vitoria (Ordre de 12 de febrer de 2010, de la consellera de Medi Ambient, Planificació Territorial, Agricultura i Pesca, *BOPV* núm. 52, de 17 de març de 2010). En la fonamentació de l'ordre s'hi assenyala l'estol de valors naturals i culturals de la zona, anella estratègica que assegura la connectivitat de les serres navarreses d'Urbasa i Andía i l'occident alabès (Cuartango i Valedgovía). La zona allotja un nombre elevat d'espècies animals, algunes de les quals de certa raresa i fragilitat, amb presència de 51 espècies incloses en el Catàleg basc d'espècies amenaçades. Quant a la flora, es presenten fins a quinze comunitats vegetals designades com a hàbitats d'interès comunitari de la directiva d'hàbitats, tres dels quals amb caràcter prioritari. També són notables els valors paisatgístics, hidrològics i el patrimoni historicoartístic.

Per què s'exposen totes aquestes dades? Doncs, perquè a la zona delimitada cartogràficament en l'ordre esmentada, la Societat Estatal d'Infraestructures i Equipaments Penitenciaris (SIEP) està construint la presó de Zaballa al municipi d'Iruña de Oca. El centre que s'ha projectat afecta també el LIC del riu Zadorra, com la mateixa memòria de la SIEP reconeix, i, malgrat això, el Consell de Ministres l'ha exclòs d'avaluació d'impacte ambiental per acord, en decisió —en principi— incompatible amb les exigències de la directiva d'hàbitats. Aquest acord del Govern estatal es troba impugnat davant el Tribunal Suprem per la Diputació Foral d'Àlaba, tot i que aquest òrgan judicial ha denegat cautelarment el 2009 la suspensió de l'execució de les obres.

Caldria considerar la incidència i l'abast de l'esmentada ordre d'inici de la tramitació del Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals de Los Montes de Vitoria amb relació al projecte penitenciari en execució, ja que, en aplicació de la legislació estatal i autonòmica en la matèria, prohibeix realitzar actes que suposin transformar sensiblement la realitat física i biològica que pugui arribar a fer impossible o dificultar de forma important la consecució dels objectius d'aquest pla.

4. El calendari legislatiu ambiental 2009-2013

Per acord del Govern basc de 17 de novembre de 2009 s'ha fixat el calendari legislatiu de la IX Legislatura (2009-2013). Pel que fa a l'àmbit competencial propi del Departament de Medi Ambient, Planificació Territorial, Agricultura i Pesca, s'ha previst, per a aquest primer semestre de 2010, presentar dos projectes de llei: de caça i de modificació de la llei de política agrària i alimentària.

Per al quart trimestre de 2010 es preveu presentar altres dos projectes de llei (d'ordenació del paisatge i de modificació de la llei general de protecció del medi ambient), i es posposa per al primer trimestre de 2010 presentar-ne uns altres dos sobre mitigació i adaptació al canvi climàtic i de modificació de la llei de protecció dels animals.

Altres projectes de llei que s'han previst, encara que en l'àmbit funcional d'altres departaments, també podrien tenir una incidència ambiental notable, en funció de l'abast que es doni al seu contingut concret. Són els casos dels projectes de llei de ports (tercer trimestre de 2011), de transports per cable (segon trimestre de 2011), de mobilitat sostenible (tercer trimestre de 2011) i, sobretot, de modificació de diverses lleis per adaptar-los a la Directiva 2006/123/CE, de 12 de desembre, relativa als serveis del mercat interior (primer trimestre de 2010).

5. El catàleg de plans i actuacions ambientals del Govern basc 2010-2012

El Govern basc, per acord de 13 d'abril de 2010, ha aprovat el Calendari de plans i actuacions significatives del Govern de la IX Legislatura (2009-2013). En aquest document (encara no disponible al web de l'executiu autonòmic) s'hi incorporen 23 plans (que impliquen diversos departaments o administracions) i 51 actuacions significatives (projectes, programes, reflexions estratègiques, normes reglamentàries, etc.). Tot i que alguns d'aquests instruments estableixen previsions de diferent abast temporal (algun fins a l'any 2020), el que fixa el calendari n'és la data de lliurament.

En relació als que tenen alguna cosa a veure amb l'àmbit d'actuació mediambiental, s'assenyalen els següents:

a) Plans: Programa Marc Ambiental i Pla Basc de Lluita contra el Canvi Climàtic (ambdós per al quart trimestre de 2010); Pla de Mobilitat Sostenible (tercer trimestre de 2011).

b) Actuacions: Eco-Euskadi 2020; Informació Hidrològica (2010-2014).

6. La condicionalitat ambiental de les ajudes agràries

La definició de les bones condicions agràries i mediambientals que han de complir les persones receptores de pagaments directes en el marc de la política agrícola comuna, de determinades ajudes de desenvolupament rural i d'ajudes en virtut dels programes de suport a la reestructuració i reconversió i a la prima per arrancada de vinya, ha estat objecte de regulació pel Decret 79/2010, de 2 de març, sobre aplicació de la condicionalitat a la comunitat autònoma del País Basc (*BOPV* núm. 62, de 6 d'abril de 2010). Aquesta normativa substitueix el reglament anterior de 2005, sobretot, per adaptar la regulació a la nova reglamentació comunitària i estatal. S'aplica a les explotacions agrícoles que rebin diferents pagaments que la mateixa norma explicita (indemnitzacions per a les dificultats naturals en zones de muntanya, ajudes Natura 2000, ajudes agroambientals, ajudes al primer repoblament de terres agrícoles, ajudes a favor del medi forestal, ajudes relatives al benestar dels animals, pagaments de primes per arrancada de vinya, etc.).

Les persones beneficiàries d'aquestes ajudes han de complir les condicions agràries i mediambientals que descriu l'annex I del decret. Es tracta de normes exigibles per: a) Evitar l'erosió; b) Conservar la matèria orgànica del sòl; c) Evitar la compactació i mantenir l'estructura dels sòls; d) Garantir un nivell mínim de manteniment i prevenir el deteriorament dels hàbitats.

També han de respectar-se els requisits legals de gestió que especifica l'annex II. Aquest annex assenyala les normes legals bàsiques en els àmbits del medi ambient, de la salut pública, la fitosanitat i zoosanitat, i del benestar animal, i recull les obligacions concretes en cadascun d'aquests àmbits.

7. Reformes organicoadministratives en matèria ambiental

La constitució del nou Govern basc el 2009 ha suposat reorganitzar la seva estructura departamental, amb modificacions en la denominació d'uns quants departaments. En aquesta reorganització s'ha configurat el Departament de Medi Ambient, Planificació Territorial, Agricultura i Pesca (DMAPTAP) com a eix central per al desplegament executiu de la política ambiental del Govern basc. El DMAPTAP està format, per les unitats que constituïen l'anterior Departament de Medi Ambient i Ordenació del Territori, i per les que ha heretat del Departament d'Agricultura, Pesca i Alimentació extingit. D'aquesta manera, se segueix la discutible tendència marcada pel Govern de l'Estat, amb la creació del Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí, a difuminar el perfil exclusivament mediambiental de l'estructura departamental, unint-la a altres àrees amb certa afinitat (però no necessàriament més gran que algunes que pertanyen a altres departaments). El Decret 629/2009, de 22 de desembre (*BOPV* núm. 250, de 30 de desembre de 2009) estableix l'estructura orgànica i funcional del DMAPTAP. El departament s'estructura en òrgans unipersonals, òrgans col·legiats i sector públic adscrit. Si ens referim exclusivament als que tenen competències ambientalment més definides, destaquen —dins els òrgans unipersonals— la Viceconselleria de Medi Ambient (dividida en tres direccions generals: de Planificació Ambiental, de Qualitat Ambiental, i de Biodiversitat i Participació Ambiental) i la Viceconselleria de Planificació Territorial i Aigües, que integra la Direcció d'Ordenació del Territori. Són òrgans col·legiats adscrits al departament, entre d'altres, la Comissió Ambiental del País Basc, el Consell Assessor de Medi Ambient, l'Oficina Basca del Canvi Climàtic, el Patronat i el Consell de Cooperació de la Reserva de la Biosfera d'Urdaibai, el Consell Assessor de Conservació de la Natura, la Comissió d'Ordenació del Territori i el Consell Assessor de Política Territorial. També s'adscriuen al departament esmentat la Societat Pública de Gestió Ambiental-IHOBE, SA i l'ens públic de dret privat Agència Basca de l'Aigua.

No hi ha més novetats substancials en matèria organitzativa, excepte l'aprovació i la publicació del Reglament de règim intern del Consell d'Agricultura i Alimentació Ecològica d'Euskadi (Ordre de 17 de desembre de 2009, de la consellera de de Medi Ambient, Planificació Territorial, Agricultura i Pesca, *BOPV* núm. 27, de 10 de febrer de 2010).

8. Altres actuacions ambientals

Deixant al marge actuacions administratives concretes i singulars d'intervenció ambiental, les disposicions reglamentàries i resolucions generals que s'han dictat en aquest període no són gaires. L'Agència Basca de l'Aigua ha ajornat la realització d'actes de liquidació del cànon de l'aigua per a usos agropecuaris fins que no es realitzi un estudi detallat i específic del consum d'aigua en l'activitat agroramadera, a partir del qual es plantegi el consum màxim exempt d'aplicació d'aquest cànon (Resolució de 21 de gener de 2010, *BOPV* núm. 31, de 16 de febrer de 2010).

En el marc de l'activitat de foment ambiental s'ha regulat la concessió de subvencions a centres escolars no universitaris del País Basc per desplegar el programa Agenda 21 Escolar (Ordre de 17 de març de 2010, de les conselleres d'Educació, Universitats i Investigació i de Medi Ambient, Planificació Territorial, Agricultura i Pesca, *BOPV* núm. 61, de 31 de març de 2010).